

‘Thanks!’

Bij de dood van Uri Avnery

Soms gaat er iemand dood en kan je maar niet droevig worden. Want je bent vooral blij en dankbaar dat je hem hebt gekend. Dat hij heeft bestaan. Je bent dankbaar en blij dat hij zo lang heeft mogen leven, dat hij tot het laatst zichzelf heeft kunnen blijven, actief, creatief, strijdbaar, vol humor. Indien ooit dan is dat voor mij het geval nu Uri Avnery, 94 jaar jong, hij was bijna onsterfelijk, toch nog is gestorven. Wat is het een voorrecht hem gekend te mogen hebben, van hem te hebben mogen leren, met zijn werk te hebben mogen werken.

Max Arian

Uri Avnery was in de eerste plaats trouw, trouw aan zichzelf en aan zijn lezers. Elke week kwam zijn artikel, dat hij zelf als een column beschouwde, maar dat wij in *De Brug* als een essay presenteerden vanwege de reikwijdte en de diepgang van elk stuk. Het gebeurde bijna nooit dat hij een week oversloeg. Na de dood van zijn geliefde vrouw Rachel heeft hij, meen ik, één keer verstek laten gaan.

Zijn analyses waren scherp, zijn meningen interessant, maar zijn artikelen waren bovenal zo mooi geschreven dat ze altijd een plezier waren om te lezen en te vertalen, wat Max Hirsch voor *De Brug* tientallen jaren lang, al even trouw, voortreffelijk heeft gedaan.

Heel af en toe kon ik me niet inhouden en stuurde ik hem per email een compliment als zijn stuk me extra had getroffen. Dan kreeg je een ultrakort bedankje van hem, bijvoorbeeld ‘*Thank you, Max*’, waar ik toch hartstikke blij mee was. Eén keer had ik de moed hem te vragen hoe zij z’n stukken schreef en in welke taal. In mijn ogen was zijn Engels vlekkeloos, hoewel ik wel wist dat zijn moedertaal Duits was geweest en zijn dagelijkse taal het Hebreeuws was. Zijn antwoord was karakteristiek kort, maar veelzeggend. ‘*Beste Max, ik schrijf in beide talen, Engels en Hebreeuws. Ik geef meestal de voorkeur aan in het Engels te schrijven, omdat het gemakkelijker is uit het Engels in het Hebreeuws te vertalen, dan andersom. Het allerbeste, uri*’.

Hij was niet alleen altijd diplomatiek en vriendelijk, hij was ook heel gemakkelijk om mee te werken. Soms was het nodig, bijvoorbeeld voor *De Groene Amsterdammer*, stukken van hem te combineren. Daar maakte hij nooit bezwaar tegen. Het ging ook nooit mis. Het was alsof elke alinea van hem op een heldere manier de hele essentie van zijn mening bevatte, zodat je zijn teksten eenvoudig niet kon vervalsen, wat je er ook mee deed. Wat ook altijd trof was dat hij, hoe ellendig de politieke situatie ook was, steeds een positieve, zelfs optimistische boodschap bleef uitstralen. Tegen de klippen op, maar nooit ongeloofwaardig. Dat had ook te maken met zijn brede perspectief en lange termijnvisie, waardoor hij begreep dat de situatie nooit hetzelfde kon blijven. Heel vaak verwees hij naar de vrijlating van

Nelson Mandela in Zuid-Afrika of de val van de Berlijnse Muur, die ook niemand had verwacht.

Wat zijn artikelen heerlijk maakte om te lezen was dat hij altijd een originele invalshoek wist te vinden, vaak een episode uit de wereldgeschiedenis, de bijbel, de wereldliteratuur, misschien soms een film, maar ook heel vaak een grap, het liefst een Jiddische mop. Drie van die moppen behoorden tot zijn klassieke repertoire en kregen door zijn gebruik een extra betekenis. Ik moet ze kort samenvatten. Het verhaal van de man in een Jiddisch stadje, die niet in slaap kon komen en in zijn bed lag te woelen. Zijn vrouw vroeg wat er aan de hand was en kreeg te horen, dat hij zijn schuld niet kon afbetalen, aan de overbuurman. Zijn vrouw deed het raam open en riep: ‘Je moet maar zien dat je je geld krijgt!’ Tevreden zei zij: ‘Zo, nu moet hij maar zien dat hij weer in slaap komt.’

Een andere mop ging over een man die met een groot gezin en zijn schoonmoeder in een veel te klein huis woonde. Hij stortte zijn hart uit bij de rabbijn en die gaf hem de raad een geit in huis te nemen. Na een maand kwam de man terug bij de rabbijn en klaagde dat zijn huis nog voller was. Waarop de rabbijn hem aanraadde de geit uit huis te doen, dan zou hij zien hoe ruim hij het had.

De derde klassieke mop, gaat over een rabbijn in Polen die een graaf had beloofd diens hond binnen een jaar te leren praten. Hoe kan je dat nou beloven, vroeg zijn vrouw. ‘Ach weet je,’ zei de rabbijn, ‘over een jaar is misschien de graaf dood, of de hond, of ik ben zelf dood.’

Wat deze grappen gemeen hebben, en wat trouwens humor sowieso kan doen, is dat ze je de gebeurtenissen op een andere manier laten zien, wat een verhelderende, maar ook opluchterende werking heeft. Uri Avnery slaagde er altijd in ons een nieuwe kijk op de aloude werkelijkheid te geven.

En dat terwijl hij juist heel constant was in zijn meningen. Op één punt gingen wij niet met hem mee. Uri hield vol dat zijn goede vriend, PLO-leider Arafat door de Israëli’s was vermoord. Daar had hij geen bewijzen voor en we vonden dat we dat niet zomaar konden overnemen. Ook over de Israelische

interne politiek verschilden we wel eens lichtelijk met hem van mening, met name als het ging om zijn levenslange vijandschap met Sjimón Peres. (*Het was bij ons wederzijdse antipathie op het eerste gezicht.*) Ze leken wel wat op elkaar, die twee. Ze waren nagenoeg even oud, leefden allebei heel erg lang, ze konden allebei prachtig formuleren en dan hadden ze nog iets gemeen: ze waren allebei joodse intellectuelen en werden daarom gewantrouwd, ook en vooral in Israël. Avnery vergeleek zich daarom zelf ook liever met Peres' tegenvoeter Rabin, de militaire houwdegen die op het laatst een vredesengel werd. In tegenstelling tot Peres was Avnery immers ook soldaat geweest, al had hij zich wel iets eerder tot de vrede bekeerd dan Rabin.

Op alle andere punten waren we het altijd grondig met hem eens, ook toen anderen gingen twijfelen. Dat geldt bijvoorbeeld voor de twee-statenoplossing, de wenselijkheid van een Palestijnse staat naast Israël. Uri vond dat praten over één grote, binationale staat de aandacht alleen afleidde en een oplossing nog verder voor ons uitschoof. Bovendien zou dat leiden tot een situatie van apartheid. Avnery was ook tegen een algemene boycot van Israël. Hij was er trots op dat zijn vredesgroep *Gush Shalom* de eerste was die tot een boycot van producten uit de joodse nederzettingen in de Palestijnse gebieden had opgeroepen. Maar een algemene boycot van Israël zou er alleen maar toe leiden dat kolonisten en andere Israëli's naar elkaar toe zouden worden gedreven. Ik weet achteraf niet of ik zelfstandig tot dezelfde conclusies was gekomen of dat ik door het vele jaren lezen van Avnery door zijn visies ben beïnvloed, en dat geldt misschien ook voor SIVMO als geheel.

Er is maar één ding dat ik diep kan betreuren, en dat is dat Uri Avnery, hoe oud hij ook is geworden, niet de verwezenlijking van zijn droom heeft mogen meemaken, vrede in het Midden-Oosten en een Palestijnse staat naast Israël. Dat is niet alleen droefig voor hem, maar voor ons allemaal.

Dankje Uri, en zoals jij zelf altijd eindigde: *'Shalom, Salamaat.'*